

Д Е В О Ј К А

Изађе из оптичарске (и часовничарске) радњице Илије Накараде у Моше Пијаде бр. 19. И ово је у реду. Стакаленце биће упасовано колико данас. Ако све буде океј, покупићу наочарке до осам. Тако увек кад нешто пригустим измислим да мандам по граду, нека писма, лак за нокте, излози, све без везе. Наклопала сам се и то је једина за сад паметна ствар.

Л. (нек буде откривено толико од мог имена, ионако све остало о мени сазнаћете и то убрзо) навуче своју чуваво-штрикану рукавицу-сиротицу; лева јој је испала ту негде, у аутобусу, фирми, на улици, углавном у граду Београду. За утеху може да јој послужи што сличне туђе стварчице затиче на сваком кораку. Нико их не подиже као да су кужне. Зимски данак, па нек му буде. Баш добро, осећам како ми хладноћа струже и последњи траг оног јутрошњег мућка. Купиш на Зеленом Венцу наизглед најбоља јаја, домаћа, свежа, а кад прво од њих треснеш над врелим зејтином у тигању отуд се помоли — фуј — жутокљунчић!

Ишла је улагањено, неодлучним кораком београдских самаца, ивицом тротоара, изван домаћаја стреја одакле је сваки час могла да рукне убиствена лавина снега и накупљеног леда, уз сами коловоз и шкрипу зајурених аутомобила, зелених коцки лејланда и камиона. Сијасет тих моћних, гумених точкава се штампало у љубичастоцрном снегу, брекћући под лименим корњачама и грицкајући неуништиву лепљиво-мрзлу опну ваздуха. Неко из кабине довикне јој „Пази, мала“, очи се разрогаче чак на супротној возачкој траци, писне сирена, али пошто им се Л. чак и не осмехне, сви они весело отутње даље.

Пређе улицу код Југословенске лутрије. Немања Зеџ готово махинално, чисто по навици, окрете се за Л.. У

том часу учини му се да личи на Одри Хепберн или тако нешто мршуљаво. Али њену танковиту силуету под љубичастом вуненом капицом зачас окружи талас осталих и посве друкчијих журавих пролазника. Да није толико лелујала, то јест да беше пунија то јест позамашнија, једна од оних које је његов колега такође бруцош, и сам трмаљ, Иштван Барна крстио са „диновске бајне“, ко зна можда би с места одлучио да је прати... овако то беше сусретић од којег је тек у стохиљадитом делу секунде осетио сласт под језиком.

ПОВЕЉА
ОКТОБРА

У болници имала је заказано тек у четири. И поред одуговлачења с ручком у „Старом граду“, свраћања у две-три робне куће, Накараде и базања по зими, како год се окрене остајало је дотле још дебела два сата. Само да ме не измрцвари тај доктор Младеновић! Калемегдан, паде на ум Л., његове сунчане стазе, јеле и споменици ионако као да припадају некој болници!

Хтела не хтела Л. је морала да се прогура кроз гомили тамних, набухлих капута који су закрчили сав слободни простор пред пословницом Југословенске лутрије. Унезверена страст и неко притајено ишчекивање читало се на лицима свих ових играча на срећу што су ту по васцели дан дреждали. Ти сиромаси у нади баздили су истим киселкастим, ужеглим воњем градске сиротиње и бескућника који су се на другом крају Дома синдиката, само стотинак метара даље, чопорили сваке боговетне вечери у потрази за каквим-таквим кровом над главом. Испеца се некако из гужве и уским путељком заобиће неколико брдељака нерашчишћеног готово чађавог снега продужујући између згучених аутомобила према Теразијском пасажу. Наслоњене кврге леда и снега китиле су свуда разбацане искоришћене карте за градски превоз и биоскопе Космај и Козара, празне кутије цигарета и поморанчине коре, жуће исхракотине, малчице даље хрпιο се пепео расут из прошупљених канти за ђубре што су нахеро као разбијена војска стајале безнадежно, једна круто испружена мачка крепала и ту и тамо неколико гомуљица вате од којих је она највећа била готово цела крвава. Да, вату под хитно морам да купим!

Убрза и већ зачу како за њом звоне и одјекују чизмице са нешто вишом петом измеђ љуспастих зидова пасажа. У топлој тами пуној трпког мириса гвожђа светлוצале су неонске рекламе и обичне сијалице оних многобројних, збијених и уютканих радњица; на крају тог пасажа белео се опет дан, теразијска улица с неколико голих протегљастих дрвета чије се мрзле гране непрестано њишу и цакарају на ветру. Ту у заклоњеном свету ових услужних сервиса и помало архаичних занатлија за Л. је некако и почињао овај град, тај његов љупки базар где се без престанка увек нешто догађа, поуздано преобраћа, нараста неизвесно и сваког часа. Из удубљеног излога кр-

знаревог дућана на тебе зину одједном чељусти мекодлаке лисице или хијене блиставих дугмад-очију. У другом виси свилени жути проштепани јорган и неколико навоја пепељасте бркате вуне протежу се при дну замрзлог стакла. Даље: зделе и почађавеле вазе вршне мрзлом прашином, лулице, зарђали гонгови, чираци без свећа, каншићи за сатове, брњице. Још даље: фотографски салон с њушкама од пре седам или десет година, доброно отупели и нагрижени временом, воштано попрсје нежне кокете са косом од воска и са једном мртвачки воштаном дојком што се откривена нуди, никад читане књиге које зацело нико неће ни читати у књиговезници Б. Стојановића. У сервису за прање веша једно усијано пегло вијугало је измеђ наслага избелених чаршава и прамења паре. Вероватно га белина наведе Л. да се макар на часак присети оне велике беле јутрошње шотке јајета. Умало да јој беспомоћни, надувени жути кљунић није искочио у тигањ! Старчић пред фризерским салоном стрпљиво је отресао снег и, богме, нахватани лед са својих отежалих ципела. Л. мимоиђе две девојчице—мрдогуза са истим белим капама. Баш су подигле шије! Улица измрежана црним и танким стакленим гранама дрвореда чак на оном другом тротоару није била више тако далеко. Шта је ново у старинарницама? Извесно време Л. је љубопитљиво зурила у прашњави, полумрачни излог обућарске радњице. Лепак и огпаци коже падају ту на црни патос од памтивека. Занет и попут затегнуте опруге нагнут грчевито над својим умазаним коленима између којих се извијала нежна зелена женска кондура мршави старац на шумедијском треношцу као да се молио. Наспрам његове ћеле бљештала је кртом светлошћу ниско спуштена, гола сијаличица од педест свећа под шеширом од емајла. Светац!

Крај стотине сјактећих или тупозурећих очица, природно веселих или укочено озбиљних, на узор-сличицама за пасоше и личњаке (или само за успомену) начичканих у рекламним излозима с обе стране излаза пасаша на Теразије, Л. заошину према апотечи. И то је било океј, ташницу је напунила ватом. Излазећи умало што се није сударила са Гретом. Неколико тих заправо посве непознатих јој пролазника, типичних „београдских фаца“ увек би Л. испонова, на извесном временском одстојању неизбежно срела. Често би о њима и нехотице размишљала насамо и увек би их непогрешиво препознала у мноштву других, такође непознатих; појављивали су се као опомена, делић неке неизвесне слутње, тајанствени жигови и лица још увек непознатог и несавладивог града. У уским панталонама и тамнозеленој плишаној бундици с рундастим крзном по рубовима, као и увек вијугала је Грета кроз подневни метеж некако недодирљива, као у некој својој загонетној усамљеничкој игри. Крупне маглинасте очи титрале су јој помало лупкасто, али ипак

ПРЕСТА
ОКРОВА

самољубиво и сигурно и покрај оне приметне унезверености у њима. Л. је погледом испрати све док не застане пред огромним излогом робне куће накрпцим скијашком опремом. Никад Грету није упознала, нити јој барем чула боју гласа. Име јој је само измислила. Одмах ју је уочила за једним столом преклане у „Орфеуму”. Наступала је темпераментна француска играчка група „Јужни крст”, али пажњу Л. далеко више је привлачила та трајна одсутност, сетна задешеност и готово настрано, елегантно држање ове женице. Жмиркала је некако нарочито. Тамна коса са љубичастим преливима попут кациге надносила се над уши и танушни врат. До ње за столом седео је дугоња с подочњацима од година, ћубом свеже фарбане косе и наглашеном хармоником стомака—мада је носио тесно, монденско одело и трудио се свакиом гестом да остави утисак живахног младића. Нису као ја, помисли Л. чим их је угледала. Такви су вечити!

Л. је тврдоглаво памтила лица ових случајних пролазника, поготову кад би јој се они наметнули неком својом неспретно прикривеном усамљеношћу, чудним живим неким титрањем или само болом у изразу лица. Можда је то у њој још неугасли комплекс паланчанке којој није дато да било шта пропусти што је већ на трагу, сред догађаја. И маколико да су се ова „непозната” лица временом намножавала и претрпавала једна друго, приликом најновијег нехотичног виђења, десио се он и након циглих годину или две, у њој су до најбезначајнијих појединости непогрешиво оживљавале све околности, час и место оног првог, толико „пресудног” сусрета. Овога није могла никако да се отресе, баш као ни толики од својих кафа, утакмица, зурења у мали екран или вечитог шутскања новинама. Из правца палате „Албаније” према Л. приближавао се у свом отрцаном и начисто избледелом мантилу Јадни Младић, још сушичавији и усуканији но што је био кад га је последњи пут видела. Свако друго име, мимо тог уопштеног, звучало би, чинило се Л., као сурови подсмех његовој несрећи и беспомоћности. Задрхтала би увек кад би угледала то лелујаво бићење коштуњаве, зазлаћене брадице, под грозничавим, модрим крпеним усницама, шиљатим и усијаним носем и замућеним очима у уској, претесној као смањеној лобањи. Неко време Л. је опајала како се овај сваког боговетног поподнева врти око Градске читаонице. Свраћао је, заправо, скрушено тамо у стаклену коцку читаонице, међ пензионере и докоњаке свакодневно товарећи мршаве руке свежњевима најразноврснијих магазина и новина без обзира на ком су језику они били. Интерсовале су га, па свему судећи, само илустрације. До Л. је однекуд допрла прича о правој дикенсовској судбини Јадног Младића, о деценији маћехинског заточеништва у подруму без и најмањег зрака светла или чистог ваздуха. Боже, је ли то могуће, питала

се Ј. и сад сажаљиво посматрајући га како једва утиче своја преуска рамена и свелу главицу између шубара, качкета и беретки теразијских пролазника — и то све ћутке, с толико стрпљења, још увек покорно и без и најмањег крика. Окрену се за њим; нестајао је легано измеђ крупних силуета одлучна корака. И то је срећа што те овакви не знају, никад ти не памте лице ма колико пута прошли покрај тебе. А опет, чини се, зло би било да изабеш из своје јазбинице и не сретнеш којег од тих божјака, ниједно познато старо лице, траг оних увек друкчијих и сад већ помало и туђих дана...

„Ја остајем, ако је нађем казаћу јој”, свом крупнијем саговорнику поручивао је поверљиво младић цаклеће, таласаве косе, тек изашле испод фризерових руку.

У излогу „Шумадије” плавио се бркати сом на белом, крвавом порцуланском тањиру.

„Добро, добро”, мрмљао је некоме стрпљиво-љубазно Црнац тамнољубичастих усана, с малим кофером од fine црне коже у руци.

Округли сат истурен на металној шипци повише улаза часовничарске радње Новице Николића показивао је два и петнаест. Преостајало је безмало још два пуна часа, мање петнаест минута. А кад би закаснила за тај фр-таљ, цифра би могла лепо да се заокружи и да одбројавање почне сад. За биоскоп је доцкан. Могу да се испењем горе у стан, раскомотим, уз кафу и с „кевом” некако да утучем ово време. Имаћу, уосталом, кад да одлежим своје и да зуркам у оно досадно двориште. Које још у Београду може да падне на памет да се време на улици — трајни!? Увек се ту понешто нађе, незаустављивим вртуљком купаца робне куће једнако маме у своје топле утробе, свет се гура, тиска, звекећу поздрави, узвици, псовке, неко се ишчуђава, љуби или плаче, официри одсечних корака грабе пут сиве стене Дома армије, куршумима избушено позориште својим задњим трапом што се спушта ниско косином Француске улице по ваздан повраћа свој шарени, расклиматани декор, искашљава реквизите и прашину епоха, бубуљичава младеж пред Музејом окупља се гачно испод главе бронзаног коња са исто тако бронзаним гологлавим коњаником као и испод његовог бронзаног репа, биоскоп „Јадран”, што унутра воња сав на нафту као да си у Румунији, ређа велика пластична слова у назив новог филма, у суседном ресторану, крај дремљиве вецејке клинци се домунђавају о „фиксу”, на ћошку Кнез Михаилове двојица извучених из ко зна каквих забити распаљују мангало и пеку кестење. И вечито те та улица, Кнез Михаилова, вуче с једног свог краја на други и само то њено корзовско амо—тамо угања твојој шетачкој лакојности. Можда због тога што и излози почињу нештедимнице да светlucaју флуоресцентно још у подне. Све док зарђали рамови гвоздених штитника врата не шкри-

ПОВЕРА
ОК ПОВРА

пну поново и гвоздене завесе се не снижу у осам увече када ће их јак катанац склопити са земљом из које вири гвоздени клин с бушном главом. И чудно је како ама баш ништа не привлачи и одводи те у оне улице лево и десно, објახане нерашчишћеним сметовима, гаражом повијајућих димова и неком болешљивом измаглицом, као браном ка још грднијем градском калу и руглу Савамале или Дорћола. Све је удешено тако, дакле, да се што је могуће дуже остане у овом стакленом, привременом, каквом - таквом савршенству, на овом треперавом оку, у гужви свих тих што занесено, скоро празнично и свечано промичу, у важној крхкој тајанственој вези. Ту, дуж саме кичме овог брежуљка, од „Албаније“ па све до Калемегдана, као да је усечен сав заборав!

Устаде још једанпут да се попне горе у станчић, попије с „кевом“ кафу и опере зубе, али сама помисао на сури ходник, ломатање степеништем без лифта и ону Миланову сличицу на сточићу крај кревета били су довољни да остане на улици. Два броја даље од њеног тандркао је камион за одношење смећа. Огрнути дроњавим туникама од цераде двојица пресамићених Ђубретара износили су из зграде на грбинама вршине, због зиме и мраза, очито претешке левкасте лимене канте. Пришавши задњем трапу камиона први жиљави човечуљак са зеленим штепованим рукавицама намаче обручасто грло канте на покретни кружни отвор. Намакнута канта сама, аутоматски, успуза у врх металних каната, остајући једно време на шинама горе. Добро набијено и наталожено слузаво Ђубре прилично споро је откидало своје наслаге из изврнуте канте. Као што кажњеник ишчекује онај неминовни ударац, жгољави Ђубретар са зеленим рукавицама што су готово додиривале земљу чекао је свикло, оборене главе да се канта поново врати доле пред њега и попне му се опет на грбу. Све то време, свакако више од једног минута, онај други Ђубретар није одлагао на тротоар свој товар намакнут на гвоздену куку и пребачен преко кључњаче. Само би с времена на време попут упрегнутог коња што се брани од насртљиве мушице одмахнуо својим згужваним лицем пред кончићем упредене паучине што је висео испод поклопца канте, протежући се преко капучњаче и чела све до затубастог, бабурастог носа!

Дотле полупразну улицу већ су плавиле нервозно гамижаве струје службеничког света — било је тачно пола три — куљајући одасвуд, из банака са бомбастичним забатима, Архитектонског бироа, Поште, Академије, штампарије, суда. Зимски дан се ево већ опасно нагињао свом свршетку баш као што су се поводиле и повијале све те лелујаве силуете главињајући свуда унакрст само да не закасне за своје аутобусе, тролејбусе и трамваје. Аутомобили су полазили нагло и из места. Та одваљена светлост

joш једног дана очитовала се јасно у сваком њиховом журном гесту, покрету и погледу некуда фантастично нациљаном, као да су пуштени с ланца. Па да, свет бежи, помисли Л. Увуче голу шаку у џеп са писмом. Још увек је ту. Нагло, као што то чини питон са зецом, шчепа га и згужва. Чудило ју је једино како га у ове две недеље није бацила или подерала. Проби се не без напора и гуркања кроз масу што никако није јењавала, до прве корпе за отпатке и над њом у најситније комадиће поцепана Миланово писмо. Осим једне средовечне пролазнице уморног погледа Л. не привуче ничију пажњу. И да хоће овог пута неће моћи више да састави папириће уцело као што је то учинила са оном глупом возном картом јесенас. Од задовољства што у бесу нико не може да је обузда и задржи Л. заплака. Шта је онда измишљао да одложи пут у Венецију? Умире му као отац. Мустра! „Памтимо, како да не! Памтимо, то нам је све!“ Певао је то хор оних офуцаних ирских профукњача. Уместо да отперјају у Венецију, ушуњали су се оне вечери у позориште — с два килограма поморанци спремљених за пут. И док се на сцени пуцало, пило, певало и јаукало њих двоје су кришом љуштили једну по једну сочну злаћану лопту све док њихов „мирис смога“ није освојио целу салу Југословенског драмског позоришта.

ПОРБА
ОКТОБРА

„А генерали плачу“, узвикивао је гласно кратконоги, раздрљени пијанац, тетурајући измеђ пролазника. У крајњи час увек би се дочепаво нечијег рамена, каквог зида, саобраћајног знака или у њему самом изненада пронађене тачке ослонца. „Три моја генерала плачу! Три!“

Немања Зеџ, који се враћао са факултета оверивши управо други семестар, опази Л. код „Комисиона“. Мада није била његов тип, одмах га код ње привуче тај њен прилично успорени нехајни ход што је био готово непогрешиви знак да девојка има времена или да је једна од београдских самица па јој је утолико лакше прићи. Ишли су обоје у истом правцу, пролазио је чак поред ње, ништа их није раздвајало, а да је неко други и хтео да се уметне међу њих, није могао — били су толико близу једно другом. На бледом, исплаканом скоро зеленом лицу имала је тај свој за мрву дужи нос. Уосталом, да је једна од оних савршених у првом цуту би га већ глатко одбила. Уображавао је и да је изнашао објашњење што тако латано промиче корзоом — тврди ваздух се сам опире и пробире оне срећне да хитају брже, без заустављања. Готово да је осећао накупљену студ у њеном добро скројеном нежно зеленом зимском капуту. Застаде за тренутак да још једном разгледа те њене нешто сувље ножице у памучним чарапама са рупицама. Сва је шиљата, крхка, стаклена, само што се не разбије. Обузе га од тога нека туга, али још увек није одлучивао да престане да је прати. Утом, баш пред њом, на прелазу, жути камионет зао-

пину бахато и нагло да гуме зацврчаше. Шофер дидитиу, истури бркате образине, до очију зарубљен беретком, тресну ручердом по плеханим вратима прогунђавши нешто ласцивно. Л. отпрхну назад према излогу. Онако малена и прстрашена пред тим застакљеним рамом чинило се као да се изненада нашла у наручју каквог моћног заштитника; унутра стајала је мушка лутка природне величине одевена у беспрекорно вечерње одело, са црним дасованским шеширом намакнутих на безизражајне гипсане очи. Док је под снажним гасом камионет поуздано ишчезавао бучно труцкајући се преко стврднутог леда, Немања је са олакшањем завлачио руке дубље у џеп и ни сам не знајући зашто захваљуивао срећном случају што је танушна пролазница, ето, остала жива, што није оборена. И та наивна помисао давала му је можда већ некаква права да јој се коначно приближи. Уосталом, малочашња случајна опасност у којој се нашла пролазница чудног, неодлучног хода чинила се Немањи животворнијом од свих његових дотадашњих сусрета са птицоликим, безгрудним девојкама у дворишту факултета или библиотеци семинара где је проводио највише времена. Погледа још једном за камиончићем, из његових каната, прекривених делимично церадом вирила су двојица спечених радника, жудно прелећући усахлим, грозничавим погледом по случајно разбацаним пролазницима, унаочило и зидовима што су се низали и одвијали као сликовница.

Ма колико се чинило да је занета својим бригама, Л. одмах разабра како је овај малац прати. Неки стидљивко, још се честито и не брије. Баш се залепио. Пустићу га да га још малко вуче ово маторо моје козје дупе, а онда ћу нагло скренути негде или ће догле и сам одустати. Добро је само кад није неки рутавко! Није хтела одмах да га разочара и поплаши. Имала је, ето, друштво, макар на пар минута и на раздаљину, без правог сусрета. Покуша да га одмери пажљивије, али Немања порумене још више и бојажљиво узмаче поглед устрану. Ипак, оно упорно шљапкање његових дугачких гумених ципела (уши су му такође нешто веће) није престајало да је прати, ноге су га саме, послушно, за њом носиле. Баш је нежан, фини, можда још увек гимназијалац!

Немања наслути опасност: тројица прилитих, у виндјакнама, грудвали су се пред кафаном „Коларац“. Мада се већина бојажљиво склањала у крај, ретко ко би прошао мимо ових обесних клипана а да тобож случајно не буде засут снегом. Док је једна старица управо погођена грудвом у леђа протествовала размахујући се штапом и ташном, цврцнути младићи су се притворно извињавали, правдали својом подсмешљивом пантомимом и гласовима из стомака. Притом је онај најмањи, буљооки, одваљене трбушине и с пуштеном „уметничком“ брадом попевао неки безвезни рефрен, кретенски отежући: „Дајги ми, дај-

ги ми, дири дири дајгииии". Наравно, старицу је сустигла притом још једна грудва. Задимљене кафанице, драгстори, паркови и слична дангубна места просто су врвела од оваквих подмуклих типова. Срећом, за њих је Немања увек био мало занимљива, штавише непостојана, невидљива мета. Две грудве допрхнуше некако истовремено и расуше се надомак Л. чизмица. Зашушта и трећа, крупна и мокра, та која не промашује. Не узмичући ни милиметар са свог пута и правца, али сва већ цептећи од љутине, Л. отресе жиг снега са цепа свог нежнозеленог капута. Утом младић црвене косе као пламен уз неколико каубојских кретњи прискочи и својим гранатим ручердама прихвати покровитељски Л. за рамена: „Да вас проведем поред ових шибација!" Преостала двојица посматрала су са блесастим, неодлучним изразом лица како њихов црвенокоси пајташ тако механички, неприродно, као приказан, прати Л. на њеном путу. А онда, изненада и сасвим непланирано, зачу се застрашујући врисак. У часовничарској радњи „Зенит“ најисправнији сат је показивао тачно 14,37ч. Тренутак раније ништа није наговештавало овај врисак, који као да беше изрезан из Мункове графике. Њен врат (и овде је у питању жена) издужи се нагло из црвене свилене мараме, којом је био обвијен, залепршаше све гласнице, у пругама кожа лица порумене, паперјаста коса се начичка мењајући сасвим познати обрис њеног лица и кроз расцепљене, танке усне блеснуше опасни, нарецкани, слаби зуби, сви, с две три мрвице од банана између и тада продре из дубине, из страшног врела тог готово непостојећег бића: Иииии, што следи сасвим црвенокосог да се овај сместа откиде чак и не загледајући се са својим блесастим пајташима. „Дири дири дајге", процеди једва чујно онај трбушаста, као процепљена хармоника. Пошто се прибраше покуњени младићи у кожним виндјакнама шмугнуше према „Малом Коларцу" пре но што би врисак — који — нико — није —хтео могао да се понови још једном.

ПОВЕЛА
ОК ПОВРА

Педесетак метара даље Немања поново изравна корак са Л. Погледавши је умиљато и слободније неколико пута учини му се да га то већ донекле познато, сужено лице позива: био је то додуше неми позив успаничених нечим пренеражених особа. И уместо да га то окуражи, Немања застаде, растојање између њих се издужавало на корак, два, три, и сад је већ било касно да јој приђе или да га она најприродније ослови. Забрзао је у два—три маха да је сустигне али вазда је фалио онај цигли, одлучни корак и разлог да отпочне било шта са непознатом.

Девојка је лагано замицала у оголели, снегом накрпан, калемегдански парк; било је, дакле, још наде да је макар још једном тамо сустигне. За напрним стаблима дрвета калемегданска падина надносила се попут балкона над савским пристаништем. Преко слећене реке бела-

сала се све до Бежаније и Сурчина новобеоградска страна; зграде—кутијице подигнуте одмах после рата, иначе раштркане и разбацане дошле су некако збијеније под вијоравим димним прамењем. Сунце, још неутонуло у тај невидиш на западној страни, попут фара блештало је својим трнућим кругом према лицу Старог града. Под његовом топлином ракољио се по који залутали шетач највећег градског парка, уз обавезне поподневне групице пензионера на оним најутрвенијим стазама. С јесени или у које друго време ту су се могле видети мајке с колицима и дечурлијом, војници, буљуци студената, музиканти, упарабени провинцијалци, бацке екскурзије, кучићи, но сад најгласније беше омање јато врабаца узлепршало у борби око неколико у снег набијених зрна.

Девојка у светло-зеленом капуту самотно скрете према главној шетачкој стази и спусти се на просушену клупу с које је био очишћен сав снег. Беле површине унаоколо ове пешачке оазе блистале су својом непомућеном тишином на зубатом сунцу. Неко време Л. је и сама жмурила стапајући се с мирноћом осунченог парка. Буку је доносила тек она доле захуктала локомотива прелазећи преко поцрнелих железничких прагова крај пристаништа. Затим ослушкивала је и Саву што је спокојно и нестане сабијала доле према Ратном острву и ушћу свој крикави, ледени терет. Како је на другим клупама у низу још стајао снежни покривач слободно место крај Л. младић прими безмало као позив. И сам се чудио својој петљи да ипак седне крај ње.

„Зашто сте онако вриснули“, упита је готово са извињењем, дрхтећим гласом. Бутала је и даље жмурила. Зацело је четири или пет година старија од мене, не више, оцени Немања. Уместо узвика „Севај“, псовке или неког неочекиваног, наглог па чак и хистеричног геста који је Немања безмало очекивао, девојка се огласи готово безвољно, малаксало: „Зашто ме то одмах питате? Чему такво прилажење?! Разгледајте мало, најпре погледајте где се налазите. Тај снег, лед доле, погледајте добро те зидове, стазе унаоколо, па онда пронађите неко складно питање у вези са свим тим“. Девојка заврши нагло прогледавши и намичући крагну и танку свилену мараму на браду и уста. Деловала је мрзовољно и малчице смрзнуто. И нос јој је кошчатији и крупнији него што се Немањи у први мах учинило. Можда је, одиста, луда.

Немања покуша и сам безвољно да зурни онамо према новом зеленом мосту. Под њим, с краја, управо изрони нека масивна парњача сејући пред собом беле, расцветане стубиће дима. Није могао а да не позавиди гаравом машиновођи и његовом ништа бељем помоћнику, обојици захукталих у важном послу. „Како се зовете?“, охрабри се младић поново да проговори. „Баш не можете да ме заобијете с тим питањем!?“ Глас јој је имао онај малчице разглављен и простосрдачан нагласак по ком се лако пре-

познају провинцијалци. Дотле разнежено и расуто сунце скупљало се нагло у црвени плик из ког ће нићи сумрак. Руб равне земље беше му за читав педаљ ближи. Немања је нервозно гризао усну, већ спреман да шмугне назор и изгуби се што пре у парку. Задржавало га је можда једино што је и она подрхтавала од зиме; издржавајући у тој својој пози ћутања и одбијања сваког разговора девојчино лице, једва заштићено јевтином свиленом марамом у приливима боја, грчило се и трзало. „Ви неког сигурно чекате?“ „Не. А изгледа ли као да чекам?!“ „То сам помислио, јер видим да сте везани...“, покушавајући да се осмехне Немања показа на бурму око њеног танког руменог прста. „А, то је тек тако... не мора ништа да значи.“ „Ипак, мора да вам је то неко дао, ставио...“ „Па, да, једна свиња!“ „Зашто свиња?“ „Па јер су мушкарци то. Оппростите ви...“ Изговарајући последње рећи Л. је пиљила преда се с изразом неке нељудске мржње али и приправним осмехом самопоуздања. Немањи се учини како се тај њен јак, рески осмејак преноси безмало и намах на све ствари и обличја около њих, утискује чак и у зимзелен и недужне плохе снега. Изненада, с истом одлучношћу, Л. се поверљиво, готово заверенички наже према Немањи: „Хоћеш да одемо у неки ресторан и тамо седимо?“

ПОВЕЉА
ОКРОВА

Овакав њен гест и начин значили су, свакако, неко помирење — толико је барем младић Немањиних година и искуства могао да наслути. Само што побоше, њихову клупу заузеле два добра старчића у излићалим капутима „на рибљу кост“ и наушницама што су вириле испод качкета. Онај крупнији носио је под мишком шаховску таблу. Наговештавајући скори сумрак и ноћ врапчићи сиротани прелетали су узнемирено с древног каменог зида на црне голе гране и жбунове. Модроцаклећа стаза беше испуњена знаковима увелико већ минулог дана (трагова штикли, точкића и штапова, опушака, кутијица и хартијица). Град, којим су скоро без реда преовладавале накруњене, предратне зградурине, накруњених, љуспастих зидова и црних, истрајалих кровова, посипао је по себи нову чаб и таласаво прамење упорног дима.

Пре но што стигоше до најближег ресторана („Плави Јадран“), девојка саопшти још увек толико с обзиром и званичном Немањи своје име (Лепа, Лепосава, Лепша, Лепица). Сама није ништа запиткивала младића.

„У реду, али само до пола четири“, рече Л. док су улазили у кафану бацајући притом поглед према сатињу на свом прилично мршавом зглавку.

Пробијајући се између столова са исфлеканим, ружичастим столњацима Немања изабра онај најближи вратима. Вероватно стога што је највећи део дана проводио по читаоницама, у тим читким бистринама библиотека и самотних собица никада није ни волео да се завлачи у

димљиве утробе бучних, многоглавих кафанчина. Што не зашоше дубље, имао је пред Л., уосталом и изговор — њихово доста кратко задржавање овде.

Свукоше капуте и пребацише их преко наслона и седишта слободних дрвених столица. Беше сува, с једва наглашеним грудима, штркљастих ногу, мршавих бутина, с тек нешто мало задњице. Једино што га код ње узбуди не беше њено тело већ жабице којима је притезала чарапе и које су се видно, рељефно оцртавале под утегнутом, вуненом сукњом.

ПОВЕЉА
ОКРОВА

„Мени кафу. Одмах се враћам”, рече устајући и притом намигну другарски својим округластим гушчијим оком, можда малчице кокетно, као да је Немања и без тога могао у било чему да је изневери. Иако није била од оних правих, бујних лепотица, Немањи се допадало то што је барем напудерисана. И очи јој беху исцртане плавим сенкама крејона. Пратио ју је погледом кришом, иако му то нико није бранио, све док њена малена лепотица позади не одскакута тамо иза уздрманих плишаних завеса ресторанског тоалета.

Пепељара на столу је пуна. Мрвице по чаршаву. Келнер довела. Тек што младић поручи кафе, овај је већ звецкао шољицама. Доноси нам туђе кафе, сети се Немања. Човек у белој блузи пружао је своје дуге, протегласте руке спуштајући шољице, опет звецкајући њима, баш као да су на броду или у вагон-ресторану. Немањи се једнако у глави вртела једна те иста слика Л. у тоалету: мршљаве, беле ногице с модрицама од зиме препречавајуће не испуњавају сасвим ни тај мајушни кружни оквир клозетске шоље! Из радија на зиду крчао је поподневни забавни програм. У квадрату прозора према Кнез Михаиловој улици појавише се она тројица клипана од малочас пред „Коларцем”. Периферијски „декови”, поднадулих, дивљих фаца и накострешених ћуба клатили су се сад према Калемегдану, можда ће се сјурити одмах према Савамали или доле на другу страну ка Дорћолу. Немања се следи кад сву тројицу угледа на кафанским вратима. Прошоше средином цумле, јетко кибећи госте на пола ока, наглашено трљајући промрзле руке и псујући „мамицу зиму” или тако нешто. Срећом, брзо се изгубише у сепареу где су седели сликари, студенти Академије, њихове цуре и остали чупавци.

Кад се Л. поново појави, Немања је био готово сасвим и заборавио на улазак ових незгодних момака. Л. је пућила накарменилане усне, весело и значајно шарајући очима по њему, сијајући од задовољства што је, ето, уређенија, дотеранија, „спремнија”. Стидљиви Немања осећао је притом задовољство што се нашао у тој маколико краткој улози њеног огледала. Да му није предочено како ће овде седети само до пола четири и да ће се тада, након попијене кафе, вероватно и растати, можда би и могао да помисли како се то она само због њега малочас

удешавала. Док је испијала гутљаје млаке кафе, Немања је на кружном дну порцуланске шољице читао фина, црвена штампана слова: СИГМА. На тренутак му дође жао што ту више ништа није писало. Утирући дугим маникираним ноктом црни траг с усана Л. упита: „Хоћеш ли да ме пратиш на једно место?” У гласу јој се осећала иста поверљивост као оно на клупи у калемегданском парку. „Кад?” „Данас, сад“. „А куда то, ако сме да се зна?! Хоћеш можда да опљачкамо банку?!“, упита младић с неодлучним смешком, али готов да пристане на све што му она буде предложила. Л. се узбуђено прелазећи тако преко Немањине неумесне шале о банци. „Боже, што си љубопитљив! Пратићеш ме тамо где данас будем ишла”, рече љупко поднимивши браду укрштеним прстима. „У пола четири полазимо. Хоћеш?!”

ПОРТА
ОКТОБРА

Отпа још мало кафе, опет се показа оно: СИГМА. Немању је тек сад у струјним, крупним и топлим залагајима гризла силна нека детињаста неизвестност. Тог часа и црв је грицкао леву даску у раму кафанског прозора. Старчић с лозовима и сам налик на црва клањао се смерно над једним столом при дну. Три момка убацивали су наизменично шибицу у празну чашу. Старци у парку лупали су разређеним фигурама по црним и белим пољима. Седласта ћерамида „Плавог Јадрана” опасно се нагињала доле према улици. Откачила се трола скрећућег тролејбуса бр. 11 и фијукну снажно понад главе путника на тротоару. Под оцаком натовареним стожићем снега ћућорила су два болесна, жмиркава голуба. Кроз кухињске прозоре правце у двориште с коругама црног леда зуре две зборане бабе. Из радија цурила је црвоточна стара градска песма. У клозету сувоњави младић жврљао је перорезом по зиду: Ко је јебо М. нек допише цртицу. Милан се љушкао у купеу првог разреда на свом последњем службеном путовању. Савски мостови више нису чекали ниједног путника из далека. У (свакој) болници је било тихо и топло као у гробу. Бродовље у пристаништу ишчекивало је жудно далеки календарски датум. Онај црв је и даље радио у дасци забављен променом света. Али куда ћу поћи одавде са девојком?

„А можда би било боље да тамо поћем сама?, трже га Л. гласом у ком је било више одлучности него кушања. „Зашто? Зашто сама”, успаничи се Немања. „Неће ти бити пријатно.“ „Зашто ми неће бити пријатно?!” „Дакле, ти си сигуран да ћеш моћи да ме чекаш један сат, два, можда три?” „Не брени, могу“, шапну Немања невино али и уверљиво.

Њене зелено-плаве округласте очи гледале су га опет помирено. „Причај ми нешто”, рече и сама оданувши. О чему сад да прича, шта да говори, чиме да испуни време до поласка, кад му је управо сва ова тренутна неизве-

сност управо највећа пустошина. О својим бруцошким данима, силном читању од ког му готово пуца глава и испитима имао би и могао онолико да исприча, али из пуког сујевеља ово није хтео да помиње никоме, све док једном то не оконча. Па, ево, начеће ту досад једва начету причу о Холандији, о северу, куда се јесенас први пут отиснуо у рођачку посету. Ионако је то путошество готово, не може му се ништа ни одузети ни додати. „Био сам прошлог августа у Холандији, крајем августа.“ Наравно, није му на памет падало да помене како су му даљни стриц и стрина тамо најобичнији гастарбајтери. Предложи Л. да тамо крену следећег лета заједно само да би могао живље да настави с тим својим невештим описима зеленог мора, дугачких пешчаних плажа („које нису као ове наше“) у које се купачи укопавају до рамена пред налетима ветра и хладноће. Нагваждао је нешто и о одбрамбеним насипима, прженој риби по свим ћошковицама и огромним жућким котурима сира а да ни сам није знао чему све то. Л. запали цигарету и посве изгуби нит његове приче. Ушао је у неку високу, светлу катедралу где су свирале оргуље. Пар минута доцније унутра је нахрупило пет стотина гимназијалки у својим смјерним, плавим униформама. У ком је то граду било? У Утрехту? У Алкмеру? У Зандаму? Младиће крта и плава коса са ружом у врху чеља и ушато лице, нејасно љупко и сетно у исти мах, било је одиста још увек премладо, неочврсло. Баш кад добоше на ред холандске куће од црвене цигле и прозори широки као цели један зид, Л. хитро погледа на време. Својим бледим, прозирним прстима на којима је била и она танка бурма додирну лако младићеву руку. Немања је с места разумео ту њену опомену.

„Време је за болницу“, рече Л. тихим гласом изненађења.

„Болницу?! Мислиш, ти...“, мрмљао је Немања још у неверици.

„Да“, осмехну се она, попримајући нагло израз озбиљности који је ускраћивао барем тог тренутка сваку нову младићеву радозналост.

Изашли су на улицу, сат је показивао двадест минута до четири.